

Huvudman

BORLÄNGE KOMMUN
kommun@borlange.se

Beslut

Datum 2025-02-21

Dnr SI 2024:7317

Sida 1 (16)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Tjärnaskolan i Borlänge kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borlänge kommun att senast den **15 augusti 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande anmälan om kränkande behandling, undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare och extra studietid. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Borlänge kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Borlänge kommun ska vidta följande åtgärder

Anmälan om kränkande behandling

1. Se till att lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Huvudmannen ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för detta ändamål. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit från den 21 februari till den 1 augusti 2025. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (6 kap. 10 § skollagen).

Undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare

1. Se till att undervisningen bedrivs av legitimerade och behöriga lärare, om lärarna inte omfattas av något av undantagen från dessa krav. Huvudmannen ska i sin redovisning av vidtagna åtgärder den 15 augusti 2025 inkomma med en komplett förteckning över

undervisande personal på Tjärnaskolan höstterminen 2025 tillsammans med tillhörande annonser avseende de lärartjänster som huvudmannen har tillsatt eller avser att tillsätta på Tjärnaskolan inför läsåret 2025/2026. För det fall huvudmannen avser att för undervisningen använda lärare utan legitimation och / eller rätt behörighet, ska huvudmannen i redovisningen ange vilken undantagsbestämmelse beslutet grundar sig på samt inkomma med en motivering kring varför bestämmelsen är tillämpligt i det aktuella fallet (2 kap. 13 och 17–19 §§ skollagen).

Extra studietid

1. Se till att eleverna i årskurs 4–6 erbjuds att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid minst två timmar per vecka. I det ingår att informera elever och lärare vid skolan när extra studietid erbjuds. Borlänge kommun ska i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 15 augusti 2025 inkomma med en dokumentation över hur den extra studietiden organiseras på skolan samt när och hur elever och lärare informerats om erbjudandet av den extra studietiden (10 kap. 5 a § skollagen).

Avstående från ingripande

Skolinspektionen avstår med stöd av 26 kap. 12 § p. 3 skollagen från att ingripa mot Borlänge kommun avseende brister rörande skolenhetens skollokaler. Skolinspektionen avslutar därmed ärendet i denna del.

Beslutet om avstående från ingripande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser garantin för tidiga stödinsatser, anmälan om behov av särskilt stöd och utredning av ordningsstörande beteende.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:7317) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2024 inlett en tillsyn av Tjärnaskolan i Borlänge kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Tjärnaskolan följer gällande bestämmelser om kränkande behandling, lärarbehörighet, skolenhetens skollokaler, studiero, garantin för tidiga stödinsatser, särskilt stöd och extra studietid.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 10 december 2024 och 13 december 2024. Representanter för huvudmannen har också intervjuats. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. åtgärdsprogram, lärarlegitimationer, lärarscheman och anställningsavtal för undervisande lärare. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Anmälan om kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever framgår att det händer att det uppstår bråk mellan elever. En elev uppger att det kan handla om att elever säger "håll käften" till varandra, eller kommentarer som hur någon luktar eller ser ut. Flera elever uppger att eleverna brukar göra upp efter skoltid, utanför skolgården.

Av intervju med lärarna framgår att elever kränker varandra frekvent i vissa årskurser, exempelvis kan kränkningarna bestå av verbala kränkningar - eleverna kallar varandra glåpord och fula ord, eller fysiska kränkningar - eleverna puttar omkull varandra i kapprummet eller slåss i affekt. Samtliga lärare uppger att de 167 kränkningsanmälningarna som har gjorts de senaste 12 månaderna enbart utgör en mindre del av det antal

kränkningar som sker. Flera lärare uppger att antalet skulle behöva vara några hundra till.

Ett flertal lärare har uppgett att det händer att de inte gör en anmälan om kränkande behandling trots att de ser kränkningar. Anledningen till varför lärarna inte anmäler är för att lärarna inte hinner det. Då skulle lärarna behöva sitta hela dagarna och upprätta anmälningar uppger en lärare. Det som inte anmäls rör sig ofta om redan lösta konflikter eller om verbala kränkningar. En lärare uppger att, om det handlar om ett ord i farten eller att någon elev puttar till någon annan hanterar lärare det där och då. Flera lärare är överens om att det görs ett slags urval, det är de absolut grövsta kränkningarna som lärarna har tid att hantera. Flera lärare uppger att de alltid upprättar anmälningar då det handlat om fysiskt våld, riktigt grova ord mellan elever eller om en elev själv upplever sig blivit utsatt.

En lärare uppger att tanken är att den personal som ser kränkningen som ska anmäla men i själva verket läggs upprättandet av anmälan ofta över på den lärare som har klassen.

En representant för elevhälsan svarar att det är svårt att veta om personalen anmäler kränkande behandling men att all personal vet i alla fall hur man gör. En annan representant för elevhälsan svarar att lärarna har förtroendetid återkommande för att hantera allt arbete kring kränkande behandling.

Rektorn uppger att han delar bilden att allt inte anmäls men att han har svårt att tänka sig att det skulle vara så mycket som lärarna uppgett. Rektorn säger att han kan tänka sig att det som inte anmälts handlar om kommentarer som sägs mellan elever eller någon knuff där personal snabbt går in och bryter men där det egentligen borde ha anmälts.

Rättslig reglering

En lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister när det gäller personalens anmälningsskyldighet vid kännedom om att elever upplever sig utsatta för kränkande behandling. Tillsynen visar att de allvarligaste kränkningarna anmäls, samtidigt som personalen uppger att ett slags urval görs och att alla upplevda kränkningar inte anmäls, trots att det har kommit till personals kännedom. Att personal gör ett urval och inte anmäler upplevda kränkningar i form av verbala kränkningar och puttningar är en brist. Att upplevda kränkningar inte anmäls till rektorn medför också att händelserna inte kommer till huvudmannens kännedom och att huvudmannen därmed inte kan ta sitt ansvar för att skyndsamt utreda och vidta de åtgärder som krävs för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Undervisningen ges av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har inför tillsynen begärt en förteckning över lärare på Tjärnaskolan med uppgifter avseende vilka ämnen, ämnesområden och årskurser som dessa undervisar i. Skolinspektion har vidare granskat lärarnas legitimationer. Av den skriftliga information som huvudmannen lämnat till Skolinspektionen samt av intervju som Skolinspektionen hållit med rektorn framkommer att elever vid Tjärnaskolan under hösten 2024 har fått undervisning av ett flertal lärare som saknar lärarlegitimation eller behörighet att undervisa i de ämnen och årskurser där de undervisar.

Av inskickad förteckning samt av intervju med rektorn framgår att elever i årskurs 4 undervisas i ämnena matematik, engelska, teknik samt i naturorienterande ämnen (no) av en lärare som saknar legitimation. Likaså undervisas elever i årskurserna 3–6 i slöjd (textil) samt i moderna språk (tyska) av två lärare vilka bägge saknar legitimation och behörighet. Rektorn uppger i intervju att detta har sin orsak i att det inte funnits några legitimerade och behöriga sökanden då dessa tjänster utannonserats.

Vidare framgår av förteckning samt av intervju med rektorn att elever i årskurs 2 undervisas i samhällsorienterande ämnen (so), no och teknik av en lärare som saknar legitimation och behörighet. Rektorn uppger i intervju att läraren sökt tjänst vid fritidshemmet på skolan men fått träda in och ta över undervisningen då en lärare som slutade på skolan i oktober 2024, under pågående termin. Läraren i fråga har nästan färdigställt sin utbildning till grundskollärare.

I årskurserna 3-6 undervisas elever i slöjd (trä och metall) av en lärare som saknar legitimation. I årskurserna 1 och 2 undervisas elever i bild av två lärare vilka saknar legitimation. I årskurs 6 undervisas elever i hem- och konsumentkunskap och matematik av en lärare som saknar legitimation.

Rektorn uppger att dessa fyra lärare är visstidsanställda från augusti 2024 men att det inte skett någon annonsering efter legitimerade och behöriga lärare i ovanstående ämnen inför att dessa anställdes. Rektorn uppger vidare att han, om det uppstår ett behov av att anställa på skolan, först efterhör om det finns behöriga lärare att tillgå inom kommunens övriga organisation.

I årskurs 5 undervisas vidare elever i ämnet teknik av en lärare som är legitimerad men som saknar behörighet att undervisa i ämnet. Rektorn uppger i intervju att det är planerat att läraren ska komplettera sin behörighet med detta ämne till sommaren 2025.

Användande av lärarstuderande i undervisning

Av förteckningen som huvudmannen lämnat och av intervju med rektorn framgår att fyra lärare som anställts och bedriver undervisning på skolan läsåret 2024/2025, är studerande på en arbetsintegrerad lärarutbildning genom vilken de bedriver deltidstudier och samtidigt parallellt arbetar deltid som lärare. Dessa fyra lärare saknar legitimation och behörighet att undervisa. Två av dessa undervisar elever i årskurserna 1 och 5 i so varav den ena vidare även undervisar elever i årskurs 1 i no. En tredje lärare undervisar elever i årskurs 2 i engelska. En fjärde lärare undervisar elever i årskurs 6 i so tillsammans med en legitimerad och behörig lärare.

Rektorn uppger att rekryteringen av dessa fyra lärare, liksom i övrigt av studerande på den arbetsintegrerade lärarutbildningen, inte hanterats av skolan utan av den centrala förvaltningen. Rektorn uppger att Borlänge kommun annonserar ut tjänster som läraraspirant för studerande som läser arbetsintegrerad lärarutbildning. Dessa visstidsanställs för ett år i taget och kommunens skolor får sedan anmäla intresse att ta emot läraraspiranter som anställts. Rektorn uppger att visstidsanställningen vanligtvis förnyas från år till år och att detta förfarande fortlöper under hela studenternas utbildningstid. Rektorn uppger att tre av dessa lärarstuderande undervisat under sin utbildningstid under tre år på skolan och nu anställts för ett fjärde år som lärare på skolan. Den fjärde lärarstudenten anställdes som lärare på skolan för första gången detta läsår, läsåret 2024/2025, och undervisar inte självständigt i något ämne.

På frågan om det skett någon annonsering efter legitimerade och behöriga lärare inför att rektorn beslutat att låta dessa lärarstuderande bedriva undervisningen uppger rektorn att så inte har skett, i vart fall inte inför

innevarande läsår 2024/2025. Rektorn uppger att det inte i första hand är en brist på behöriga lärare som föranleder att skolan använder sig av lärarstuderande utan legitimation för att undervisa. Rektorn uppger att undervisningen som dessa bedriver i de flesta fall hade kunnat bedrivas av befintliga lärare på skolan med legitimation och behörighet att undervisa. Rektorn uppger att han emellertid medvetet har valt att tjänstefördela så att dessa visstidsanställda lärare ges möjlighet att undervisa som en del av sin lärarutbildning. På så sätt frigörs även tid för de legitimerade lärare som i annat fall skulle ha undervisat. Rektorn uppger i intervju att han är medveten om att detta inte går i linje med reglerna om legitimation och behörighet.

Undervisning i ämnet svenska som andraspråk

Av förteckningen som huvudmannen lämnat och av intervju med rektorn framgår att elever i årskurserna 2,3, 5 och 6 undervisas i svenska som andraspråk av fyra lärare som är legitimerade men som saknar behörighet att undervisa i ämnet. Utifrån granskning av lärarlegitimationer för befintliga lärare på skolan framgår att det finns andra lärare anställda på skolan som är behöriga att bedriva undervisning i svenska som andraspråk men som inte bedriver undervisning i ämnet.

Rektorn uppger i intervju att undervisningen i ämnena svenska samt svenska som andraspråk bedrivs i klasslärarsystem där samma lärare undervisar klassen i bägge ämnen parallellt. Rektorn uppger vidare att det tidigare har varit brist på lärare med behörighet att undervisa i svenska som andraspråk. Rektorn har i intervju tillfrågats om det går att tjänstefördela befintlig personal så att eleverna i högre utsträckning undervisas i svenska som andraspråk av behöriga lärare. Rektorn uppger dock att aktuella lärare i nuläget har andra åtaganden och därför inte kan bedriva undervisning i svenska som andraspråk. Två lärare på skolan som är behöriga i svenska som andraspråk har emellertid fått ett övergripande uppdrag att stötta undervisande lärare som själva saknar behörighet. Av utredningen framgår inte att det gjorts några försök att externt rekrytera legitimerade och behöriga lärare inom svenska som andraspråk inför läsåret 2024/2025.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning, som huvudregel, får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § eller om det finns något annat särskilt

skäl med hänsyn till eleverna eller barnen, får en annan lärare eller förskollärare bedriva undervisningen. En sådan lärare eller förskollärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser modersmål (2 kap. 18 § skollagen).

Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare eller förskollärare i skolväsendet utan tidsbegränsning. Den som inte har legitimation som lärare får dock anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning, om han eller hon ska undervisa i modersmål (2 kap. 20 § skollagen).

Av förarbetena till skollagen framgår att huvudmän har en skyldighet att för undervisning använda lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som han eller hon ska bedriva. Det övergripande syftet med reglerna är att så långt som möjligt säkerställa att elever får undervisning av lärare som har en utbildning för den undervisning de bedriver. Ambitionen ska vara att eleverna alltid undervisas av lärare som har en utbildning för den undervisning som de bedriver (prop. 2009/10:165, s. 262, 269 och 649). Vidare anges att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat och att studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165, s. 261). Att en skola har tillräckligt med lärarresurser, både vad gäller omfattning och kvalitet, är en central förutsättning för att elever ska kunna få sin rätt till utbildning tillgodosedd och för att utbildningen i övrigt ska hålla en hög kvalitet (prop. 2013/14:112, s.47).

För att få använda en annan lärare i den befintliga organisationen, i enlighet med undantagsregeln, bör det vara tillräckligt att det i huvudmannens organisation inte finns någon lärare med rätt utbildning tillgänglig. Handlar det om nyrekrytering bör huvudmannen naturligtvis så långt möjligt anställa lärare med en utbildning avsedd för den undervisning läraren ska bedriva (prop. 2009/10:165, s. 268f). Om det saknas en lärare med legitimation och rätt behörighet inom organisationen kan huvudmannen låta en annan lärare bedriva undervisningen, under förutsättning att denna person har tillräcklig kompetens och är lämplig för det (prop. 2010/11:20 s. 84f). Beträffande 2 kap. 18 § skollagens andra stycke anges att en person som enligt huvudregeln inte får användas för att bedriva en viss undervisning får användas för detta under högst ett år i sänder. I normalfallet bör det vara till terminens eller läsårets slut. Huvudmannen är efter denna tid skyldig att på nytt försöka finna en lärare eller förskollärare som har en utbildning som är avsedd för undervisningen (prop. 2009/10:165, s. 653).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Borlänge kommuns verksamhet vid Tjärnaskolan brister genom att undervisning i flera fall bedrivs av lärare som saknar legitimation eller behörighet att undervisa, utan att dessa omfattas av något av undantagen från dessa krav.

Av utredningen framgår att ämnesundervisning bedrivs av fyra lärare som saknar legitimation och behörighet att undervisa men att orsaken till detta bestått i att skolan trots försök inte lyckats rekrytera någon lärare med rätt behörighet samt att lärare slutat på skolan under pågående termin. Skolinspektionen konstaterar att det under dessa omständigheter kan finnas fog att i undervisningen använda utbildade lärare som är lämpliga och utbildade även om dessa saknar rätt ämnesbehörighet. Skolinspektionen har således ingenting att erinra emot dessa fall men vill i sammanhanget påminna om att regelverket medger denna möjlighet enbart för en begränsad period, upp till högst ett år.

Av utredningen framgår emellertid även att undervisning i slöjd (trä och metall), bild, hem- och konsumentkunskap samt matematik bedrivs av lärare som saknar legitimation och behörighet. Utifrån huvudmannens annonsering inför läsåret och utifrån vad rektorn angett i intervju så har det inte genomförts några försök att rekrytera legitimerade och behöriga lärare i ovanstående ämnen inför läsåret 2024/2025. Detta trots att det inte heller funnits några ämnesbehöriga lärare att tillgå i huvudmannens övriga organisation.

Vidare bedrivs undervisning i svenska som andraspråk och teknik läsåret 2024/2025 av lärare som, visserligen, är legitimerade men som saknar behörighet att undervisa i dessa ämnen. Vad gäller svenska som andraspråk finns det flera lärare anställda på skolan som har behörighet att undervisa i detta ämne. Utifrån vad rektorn uppgett har det emellertid inte varit möjligt att vid tjänstefördelningen planera så att undervisningen i svenska som andraspråk bedrivs av de behöriga lärarna, eftersom undervisningen inte ryms inom ramen för dessas tjänster. Skolinspektionen konstaterar vidare att det inte gjorts några försök att rekrytera ytterligare lärare med behörighet att undervisa i svenska som andraspråk inför läsåret 2024/2025, trots att rektorn samtidigt uppgett att det saknas behöriga lärare för att täcka undervisningen i detta ämne.

Slutligen framgår även av utredningen att fyra lärare, vilka är under utbildning men saknar legitimation och behörighet, undervisar elever i so, no och engelska. Utifrån vad rektorn uppgett har dessa lärare anställts av Borlänge kommun under sin lärarutbildning och tre av dessa har bedrivit undervisning på Tjärnaskolan under flera läsår i följd. Rektorn har vidare uppgett att han medvetet låtit dessa lärare bedriva undervisningen, i stället för att använda sig av befintliga lärare med legitimation och behörighet

eller, för det fall detta skulle ha behövts, försöka rekrytera legitimerade och behöriga lärare.

Huvudregeln i skollagen innebär att endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Av både lag och förarbeten framgår att användande av lärare utan legitimation och utan rätt behörighet endast ska ske undantagsvis och under en begränsad tid. Av förarbetena framgår vidare att huvudmannen är skyldig att försöka finna en lärare som har en utbildning som är avsedd för den undervisning som ska bedrivas. Härvid ingår att dels försöka rekrytera behöriga lärare, dels att vid tjänstefördelning av befintlig personal planera så att eleverna i så hög utsträckning som möjligt får undervisning av lärare med behörighet för aktuella ämnen och årskurser. Skolinspektionen vill här understryka att det just är elevernas möjlighet till undervisning av behöriga lärare som reglerna ytterst syftar till att säkerställa.

Skolinspektionen bedömer att Borlänge kommun i flera fall under läsåret 2024/2025 använt sig av lärare som saknar legitimation eller är obehöriga utan att förutsättningarna uppfyllts för att få tillämpa undantag från dessa krav. Bristerna gäller undervisning i ämnena slöjd (trä och metall) i årskurserna 3–6, bild i årskurserna 1-2, hem- och konsumentkunskap och matematik i årkurs 6, teknik i årkurs 5, svenska som andraspråk i årskurserna 2, 3, 5 och 6, so i årskurserna 1 och 5, no i årkurs 1 och engelska i årkurs 2. De omständigheter som rektorn framhållit som skäl, bland annat att flera lärare som saknar legitimation för närvarande genomgår en lärarutbildning, ändrar inte denna bedömning.

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med eleverna framgår det att det finns extra studietid på skolan. En elev i årskurs 4 uppger att eleven har läxhjälp två gånger i veckan. Elever kan få hjälp med alla ämnen på läxhjälp eller göra läxor som inte gjorts. Elever i årskurs 5 uppger att de har läxhjälp på torsdagar mellan 13.55–14.25 och på fredagar mellan 13.00-13.30. Elever i årskurs 6 uppger att det finns läxhjälp och att denna ges på tisdagar och torsdagar under 60 minuter vid varje tillfälle. Klassen är uppdelad i tre olika grupper och gruppen elever som har hemkunskap har läxhjälp på torsdagar och den andra gruppen har sin läxhjälp på tisdagar.

En lärare uppger att årskurs 5 har läxhjälp två tillfällen i veckan, på fredagar och torsdagar, under trettio minuter vid varje tillfälle. Eleverna får under denna tid jobba med vad som helst, oavsett ämne eller göra läxor.

Rektorn uppger att det ligger en timmes läxhjälp utlagt i schemat för respektive årskurs. Rektorn säger att han har för sig att årskurs 5 har läxhjälp på torsdagar och fredagar även om det inte ligger utlagt i schemat. Då rektorn blir upplyst om att lärare i årskurs 5 uppgett i intervju att de erbjuder eleverna 30 minuter på torsdagar och 30 minuter på fredagar konstaterar rektorn att det är en timme för lite och att skolan inte lyckats fullt ut med att erbjuda extra studietid i den utsträckning som skolan ska.

Rektorn uppger att i årskurs 6 har eleverna ett rullande schema där skolan delat klasserna i tre grupper på tisdagar och torsdagar, men att det inte blir två timmar per vecka och elev, snarare en timme, eftersom eleverna är i olika grupper som har studietid olika dagar. Rektorn konstaterar vidare att extra studietid inte ligger på schemat för årskurs 4 men att det förmodligen rör sig om en timme i veckan per elev även där.

Rättslig reglering

Eleverna i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör. (10 kap. 5 a § skollagen)

Av förarbetena till skollagen framgår bland annat att det bör vara den ordinarie läraren som tillsammans med eleven planerar vad som kan vara lämpligt att arbeta med under studietiden. Likaså bör det vara den ordinarie läraren som följer upp vad eleven har uträttat. På så sätt skapas det en koppling mellan studietiden och det som sker på lektionerna i de olika ämnena. Elevens behov bör vara utgångspunkten för upplägget av studietiden. För vissa elever kan det handla om mer tid för att befästa kunskaper i ett lugnare tempo. För andra kan studietiden vara ett tillfälle att gå vidare och fördjupa sig i det som har behandlats på lektionerna.

Det bör vara frivilligt för elever att delta i verksamheten, vilket bör framgå av lagen eftersom detta skiljer sig åt jämfört med vad som i huvudsak gäller för övrig undervisning i grundskolan. Huvudmän och skolor bör arbeta för att särskilt motivera de elever som har störst behov av att delta i studietiden. Det grundläggande syftet att höja kunskapsresultaten och bidra till ökad likvärdighet, särskilt i fråga om att kompensera för elevers olika förutsättningar, lägger ett särskilt ansvar på huvudmän och skolor i arbetet med att uppmuntra till deltagande (prop. 2021/22:111 s.18–19).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Borlänges kommuns verksamhet vid Tjärnaskolan inte uppfyller författningarnas krav avseende att alla elever ska erbjudas 120 minuter extra studietid i veckan.

Av utredningen framgår att visserligen att årskurs 4-6 har extra studietid men att ingen av årskurserna har två timmar extra studietid i veckan. Detta är en brist då författningarna anger att samtliga elever i årskurs 4-9 ska erbjudas extra studietid två timmar per vecka.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Borlänge kommun verksamhet vid Tjärnaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller anmälan om kränkande behandling, att undervisningen ges av legitimerade och behöriga lärare och extra studietid. Det finns därför skäl att förelägga Borlänge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Avstående från ingripande

Skolenhetens skollokaler

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolenheten Tjärnaskolan bedrivs i två separata lokaler på två olika adresser. Förskoleklass, årskurs 1 och 2 samt fritidsverksamheten bedrivs på Masergatan 20 i Borlänge (framöver kallad Solängsskolan) och årskurs 3 och mellanstadiet verksamhet bedrivs på Björngränd 10 i Borlänge. Gångavståndet enligt mätning mellan adresserna är cirka 600 meter. Mellan byggnaderna finns flera externa byggnader och trafikerade vägar. Skolenhetens skolenhetskod är enligt skolregistret registrerad på Björngränd 10.

Av intervju med en representant för huvudmannen framgår att Solängsskolan är en tillfällig modulskola med bygglov på viss tid. Det är andra året Tjärnaskolans elever är i Solängsskolans lokaler. Tjärnaskolans elever flyttades till Solängsskolans lokaler efter beslut om att Tjärnaskolan behöver renoveras och en ny byggnad behövs byggas för de praktiska och estetiska ämnena. Det är en temporär lösning men byggprocesser tar tid och beräknas ta minst två år till innan den nya byggnaden står klar, uppger representant för huvudmannen.

Rättslig reglering

Med skolenhet avses av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad (1 kap. 3 § skollagen).

Av förarbetet till skollagen framgår att för att flera byggnader ska anses som en skolenhet krävs att de ligger någorlunda nära varandra och på ett naturligt sätt hör ihop (prop. 2009/10:165 sid. 633).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att avståndet mellan skolbyggnaderna vid Tjärnaskolan är för långt för att utgöra en skolenhet och verksamheten därför inte uppfyller författningarnas krav. Av utredningen framgår att lokalerna på Björngränd 10 och Masergatan 20 skiljs åt av ett antal externa byggnader samt trafikerade vägar.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3). Borlänge kommun verksamhet vid Tjärnaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller skolenhetens skollokaler.

Skolinspektionen bedömer att det finns särskilda skäl att avstå från att ingripa. Denna bedömning görs mot bakgrund av att lösningen att ha skolan på två olika adresser är tillfällig och det finns en plan om tillbyggnad och återflytt till Björngränd 10.

Områden utan konstaterade brister**Garantin för tidiga stödinsatser****Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Lärarna uppger vid intervjuer att det nationella kartläggningsmaterialet för förskoleklass, de nationella bedömningsstöden för årskurs 1 och de nationella proven för årskurs 3 har genomförts i enlighet med författningarnas krav. Garantin för tidiga stödinsatser har enligt dokumentstudier och intervjuer genomförts inom den tidsperiod och med de elever som författningarna anger.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och lågstadiet, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, nationellt bedömningsstöd eller nationellt prov, finns en indikation på att eleven inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i svenska, svenska som andraspråk eller matematik som ska uppfyllas i årskurs 1 och 3 (3 kap. 4 § skollagen).

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för extra anpassningar enligt 3 kap. 5 § eller göras en anmälan till rektorn om utredning om behov av särskilt stöd enligt 3 kap. 7 skollagen (3 kap. 4 § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning enligt 3 kap. 4 §. Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Nationella kartläggningsmaterial ska användas i förskoleklass för att kartlägga elevernas språkliga medvetenhet och matematiska tänkande (8 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)).

Nationella prov ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3 (9 kap. 21 § skolförordningen).

Nationella bedömningsstöd ska användas i matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 1 (9 kap. 22b § skolförordningen).

Av förarbetena framgår att syftet med en garanti för tidiga stödinsatser är att den ska garantera att alla elever tidigt får de stödinsatser som de behöver för att uppfylla de kunskapskrav som ska uppfyllas i svenska, svenska som andraspråk och matematik (prop. 2017/18:195, s. 35).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Anmälan om behov av särskilt stöd**Omständigheter som ligger till grund för bedömningen**

Av intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan framkommer att lärarna anmäler de elever som de befarar inte kommer att uppfylla de

betygskriterier eller de kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Av intervju med representanter för elevhälsan framkommer det att elevhälsan har delegation att ta emot anmälan och att elevhälsan har en dubbel funktion där lärarna både kan få rådgivande hjälp för extra anpassningar och kan anmäla om särskilt stöd.

Rättslig reglering

Om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens eventuella behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd (3 kap. 7 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Borlänge kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller anmälan om behov av särskilt stöd. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Utredning av ordningsstörande beteende

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektorn framgår att det finns enskilda elever på skolan aktivt stört undervisningen. Rektor har kännedom om eleverna, utredning har skett och det pågår ett aktivt dokumentationsarbete genom vilket det dokumenteras dagligen kring elevernas oönskade beteenden. Flera av eleverna ligger långt upp på skolans konsekvenstrappa. En elev har korta samtal med biträdande rektorn dagligen och en annan elev har tillfälligt blivit omplacerad i en annan klass för att komma tillrätta med elevernas ordningsstörande beteenden.

Rättslig reglering

Om en elev i grundskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare

förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9 § skollagen).

Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 5 kap. 9 § ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Erik Almqvist.

Utredaren Matilda Kaijser har varit föredragande i ärendet. I ärendets slutliga handläggning har även Niklas Lundström medverkat.